Teknologiateollisuus

Viite:

Sähköpostitse saapunut asiantuntijapyyntönne 22.08.2023, talousvaliokunnan asiantuntijakuuleminen 6.9.2023 klo 11.

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto Vihreän kehityksen ohjelman teollisuussuunnitelma: EU:n hiilineutraali teollisuus kehityksen kärkeen (E174/2022 vp)

Teknologiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa.

Tiivistelmä lausuntomme pääviesteistä:

- Teknologiteollisuuden mielestä perusmuistiossa esitetty Suomen kanta on huolellisesti ja asiantuntevasti laadittu, eikä meillä ole siihen yleisesti huomautettavaa.

- EU:n teollisuuspolitiikan on tuettava markkinaehtoista kehitystä ja teknologianeutraaliutta.

- EU:n valtiontukipolitiikka tulee perusperiaatteiltaan säilyttää ennallaan. Mahdollisia tarvittavia joustoja on arvioitava hyvin huolellisesti ja huolehdittava, ettei valtiontukikilpailu heikennä Suomen kilpailukykyä tai vetovoimasuutta investointikohteena.

- Suomen investointikilpailukyvystä pitää huolehtia valtiontukikilpailusta huolimatta. Kansalliset erityispiirteet on otettava huomioon ja varmistettava kansallinen liikkumavara esimerkiksi lupamenettelyjen kehittämisessä.

- Demonstraatiot- ja pilottihankkeista saadaan arvokkaita referenssejä, ja vaikuttamalla aktiivisesti globaalien standardien kehittämiseen voidaan parantaa eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyä.

- Nykyiset EU-tason TKI- ja tukirahoitusvälineet sekä rahoitustaso ovat riittäviä. IPCEI-hankkeiden kriteereissä ei ole muutostarpeita.

- Olemassa olevia kauppakumppanuuksia tulee vahvistaa ja luoda uusia kauppasopimuksin samanmielisten maiden kanssa, sillä ne parantavat Euroopan resilienssiä.

- Suomen tulee hyödyntää EU:n vetovoimatyötä kansainvälisten osaajien houkuttelemiseksi.

- Kannanmuodostus lainsäädäntöehdotuksiin tulee tehdä tapauskohtaisesti.

Teknologiateollisuus ry

Eteläranta 10, PL 10, 00131 Helsinki
Puhelin 09 192 31
www.teknologiateollisuus.fi
Y-tunnus: 0215289-2

LAUSUNTO

Euroopan Unionin komissio julkaisi helmikuussa 2023 tiedonannon [COM(2023) 62 final], joka koski vihreän kehityksen teollisuussuunnitelmaa nettonollan aikakaudelle. Suunnitelma perustuu neljälle pilarille, jotka ovat 1) ennakoitava ja yksinkertaistettu sääntely-ympäristö, 2) nopeampi riittävän rahoituksen saanti, 3) osaamistason nosto ja 4) avoin kansainvälinen kauppa häiriösietoisten toimitusketjujen tukena.

Teollisuuspolitiikan tuettava markkinaehtoista kehitystä ja teknologianeutraaliutta

Teknologoateollisuus ry pitää hyvänä ja kannatettavana sitä, että Suomi korostaa kannassaan teollisuuden vihreään siirtymään kokonaisvaltaista tarkastelua sekä haluaa edistää jo olemassa olevien tukivälineiden tehokasta käyttöä. Katsomme perusmuistion tavoin, että teollisuuden hiilineutraalia siirtymää tukevien toimenpiteiden tulee vahvistaa EU:n teollisuuden globaalia kilpailukykyä, osaamista, työllisyyttä, innovatiivisuutta ja sisämarkkinoiden toimivuutta. Yksittäisten aloitteiden vaikutusarvioinnin lisäksi tarvitaan eri aloitteiden ja toimenpiteiden yhteisvaikutusten huolellista arviointia.

Perusmuistion mukaan Suomi painottaa markkinaehtoista ja teknologianeutraalia lähestymistapaa, jossa markkinalle annetaan mahdollisuus hakea ilmasto- ja luontohaittojen vähentämiseen tehokkaita ratkaisuja. Lähestymistapa on kannatettava.

Valtiontukipolitiikan muutoksia ja joustoja arvioitava huolellisesti

Perusmuistioon on kirjattu, ettei Suomi näe tarvetta EU:n valtiontukipolitiikan perustavan laatuiselle muutokselle vastineena ajankohtaisiin Euroopan kilpailukykyyn liittyviin kysymyksiin. Edelleen Suomen kannassa on todettu, että mahdolliset ajalliset ja sisällöllisesti rajatut valtiontukisääntöjen muutokset tulisi tehdä tietoperustaisen analyysin ja vaikutusarviointien osoittamien tarpeiden perusteella. Suomi suhtautuu kriittisesti valtiontukisääntöjen joustavoittamiseen strategisten alojen tuotannollisten investointitukien osalta.

Teknologiateollisuus yhtyy Suomen kantoihin EU:n valtion tukipolitiikan säilyttämiseksi lähtökohtaisesti ennallaan sekä mahdollisesti tarvittavien poikkeamien ja joustotoimien tapauskohtaiseen ja tarkkaan harkintaan perustuvaa käyttöä.

Suomen investointikilpailukyvystä pitää huolehtia valtiontukikilpailusta huolimatta

Siirtyminen kohti puhtaita ja fossiilittomia ratkaisuja on edennyt nopeasti niin EU-alueella kuin Euroopan kumppanimaissakin. Perumuistion mukaan muun muassa Yhdysvalloissa, Japanissa, Intiassa, Kanadassa, Iso-Britanniassa ja Kiinassa vihreän siirtymän suunnitelmien toteuttamiseen kohdistetaan merkittäviä, jopa useiden satojen miljardien eurojen arvoisia valtiontukipaketteja.

Komission tiedonannossa vaaditaan, että ns. nettonollateollisuuden kansainvälisen kaupan ja kilpailun on oltava reilua. Lisäksi komissio aikoo jatkossakin hyödyntää täysimääräisesti kaupan suojatoimia sisämarkkinoiden ja sääntöpohjaisen kansainvälisen kaupan puolustamiseksi polkumyynnin ja vääristävien tukien kaltaisia epäreiluja kauppakäytäntöjä vastaan. Komission mukaan EU:n on hyödynnettävä suurinta vahvuuttaan eli sisämarkkinoita ja vältettävä pirstoutumista. Hajautumisen välttämiseksi komissio ehdottaa, että se loisi koko EU:lle yhteiset strategiset painopisteet ja tekisi niiden pohjalta koordinoidusti arvion investointitarpeista. Kokonaisuus olisi ns. vihreän kehityksen teollisuussuunnitelma.

Perusmuistion mukaan myös Suomi katsoo, että reilu kilpailu, toimivat sisämarkkinat ja nykyisten EU-varojen tehokas käyttö ovat EU:n pitkän aikavälin kilpailukyvyn perusta ja avainasemassa nykyisten ja tulevien haasteiden ratkaisemisessa.

Teknologiateollisuus yhtyy Suomen kantaan, mutta haluamme muistuttaa, että Suomi kilpailee teollisuuden investoinneista myös muiden EU-maiden kanssa. Tämän vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että Suomi ei omilla kansallisilla päätöksillään heikennä houkuttelevuuttaan kestävien investointien sijoituspaikkana, vaan päinvastoin pyrkii vahvistamaan Suomen vetovoimaisuutta.

Suomen tunnistettuja vahvuuksia nettonollainvestointien kannalta ovat hyvät mahdollisuudet kasvattaa merkittävästi puhtaan sähkön tuotantoa, kohdentaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopanostuksia uusien puhtaiden ja älykkäiden teknologioiden kehittämiseen sekä nopeuttaa teollisten investointien lupaprosesseja.

Tästä syystä perusmuistiossa esitetty kanta kansallisten erityispiirteiden huomioon ottamisesta sekä kansallisen liikkumavaran varmistamisesta esimerkiksi lupa-menettelyjen kehittämiseen ja nopeuttamiseen on erittäin tärkeä ja kannatettava.

IPCEI-hankkeiden kriteereissä ei muutostarpeita

Perusmuistion mukaan Suomi näkee tärkeäksi, että Euroopalle yhteisesti tärkeiden hankkeiden (IPCEI) valmistelussa huomioidaan avoimuus ja laaja osallistumis-mahdollisuus sekä varmistetaan tulosten laaja vaikuttavuus. Euroopan kilpailukyvyn vahvistamisen kannalta on tärkeää, että myös pienet ja keskisuuret yritykset ovat mukana Euroopan laajuisissa yritysverkostoissa. Toisaalta komission tiedonannossa nähdään parannettavaa IPCEI-valmistelun läpinäkyvyydessä ja sujuvuudessa. Suomi ei näe hankkeiden arviointikriteereissä tarvetta muutoksiin.

Teknologiateollisuus pitää hyvänä Pk-yritysten osallistamisen vahvistamista sekä tulosten viestinnän vahvistamista. Meillä ei tässä vaiheessa ole lisättävää Suomen kantaan.

Nykyiset EU-tason rahoitusvälineet ja rahoituksen taso ovat riittäviä

Suomen näkökulmasta EU:n aikaisen vaiheen syväteknologian (”deep-tech”) yrityksille tarjoamat rahoitusvaihtoehdot luovat kiinnostavia mahdollisuuksia osana teollisuus- ja innovaatiopolitiikan toimeenpanoa. Teknologiateollisuus näkee asian samoin.

Teknologiateollisuus pitää Suomen tavoin tärkeänä sitä, ettei julkinen rahoitus ja riskinjako muodostu markkinoilla liian suureksi ja häiritse yksityisten rahoitus- ja pääomamarkkinoiden toimintaa. Katsomme myös Suomen tavoin, ettei nykyisessä tilanteessa ole tarvetta lisärahoitukselle tai kokonaan uusille EU-tason rahoitusvälineille. Suomi suhtautuu varauksellisesti investointitukien myöntämiseen verotuksen kautta. Innovaatiorahastoa tulisi mahdollisuuksien mukaan kehittää teknologianeutraalina rahoitusvälineenä. Teknologiateollisuus ry kannattaa Suomen kantoja.

Suomen tulee hyödyntää EU:n vetovoimaa kansainvälisten osaajien houkuttelemiseksi

Suomi pitää tarpeellisena kerätä tietoa vihreään kehitykseen tarvittavista ammattitaidoista. Haasteisiin tulee vastata työelämälähtöisesti ja laajassa yhteistyössä yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa. Kanta on erittäin kannatettava. Teknologiateollisuus on käytettävissä kansallisten arvioiden laadinnassa. Selvitämme säännöllisesti ja kattavasti teknologiateollisuuden osaajatarpeita teollisuuden eri sektoreilla ja teemoissa. Tulokset ovat luettavissa vapaasti verkossa: https://osaamispulssi.fi/

Suomi kannattaa lainsäädännöllisiä ja operatiivisia EU-tason toimia, jotka tähtäävät EU:n houkuttelevuuden lisäämiseen ja työvoiman kansainvälisen liikkuvuuden edistämiseen EU-alueelle ja osaajien pitämiseksi EU:ssa. Suomi pitää tärkeänä, että osaamisreservi (EU Talent Pool) on integroitavissa sekä toiminnallisesti että teknisesti kansallisiin ulkomaisen työvoiman rekrytoinnin ja työnvälityksen operaatioihin.

Teknologiateollisuus on toivonut hallitukselta toimia, joiden avulla Suomeen luotaisiin pitkäjänteinen ja yli hallituskausien menevä maahanmuuttopolitiikka, joka mahdollistaa Suomen kasvun maahanmuuttomaaksi. Toivomme, että EU-alueen kasvava vetovoima voitaisiin hyödyntää maksimaalisesti ja että se vauhdittaisi kansainvälisten osaajien työhön johtavaa maahanmuuttoa myös Suomeen.

Referenssejä demonstraatiot- ja pilottihankkeista sekä kilpailukykyä standardeilla

Teknologiateollisuus tukee Suomen tavoin komission tavoitetta vahvistaa EU:n roolia kansainvälisen tason standardoinnissa. Teknologiateollisuus ei vain tunnista, vaan haluaa korostaa kokeiluiden, pilotointien ja sääntelyn kokeiluympäristöjen merkitystä uusien teknologioiden kehittämisen ja käyttöönoton vauhdittajina, sekä julkisten hankintojen merkitystä vähähiilisten ja kiertotaloustuotteiden markkinoiden luomisessa.

Vastuulliset kumppanuudet vahvistavat resilienssiä

Pidämme Suomen tavoin tärkeänä, että EU säilyy jatkossakin avoimena kansainväliselle kaupalle ja investoinneille sekä jatkaa pyrkimyksiä vahvistaa WTO:n roolia sääntöpohjaisen kauppajärjestelmän kehittämisessä. Teknologiateollisuuden kannalta on olennaista, että EU:lla on kattavan vapaakauppasopimus- ja kumppanuusverkosto. EU:n tavoite panostaa markkinoillepääsyyn esimerkiksi avaamalla uusia markkinoita sekä vahvistaa raaka-aineiden toimitusketjuja ovat vahvasti kannatettavia, sillä niiden avulla voidaan merkittävästi vähentää Suomen ja koko EU-alueen haitallista riippuvuutta esimerkiksi kriittisten ja strategisten raaka-aineiden harvoista toimittajamaista.

Kumppanuuksia voidaan vahvistaa ja tuotantoketjuja monipuolistaa parhaassa tapauksessa myös uudentyyppisillä yhteistyöaloitteilla. On tärkeää, että neuvotellut sopimukset saadaan toimeenpantua ja käynnissä olevat neuvottelut päätökseen. Teknologiateollisuus pitää Suomen tavoin tärkeänä, että EU edistää kansainvälisessä kaupassa tasavertaisia toimintaedellytyksiä sekä kestävän kehityksen (Agenda 2030) ja ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Suomi tukee komission pyrkimyksiä puuttua eurooppalaisen teollisuuden kohtaamaan epäreiluun kilpailuun kaupan suojainstrumentteja käyttämällä tapauskohtaisesti silloin, kun edellytykset niiden käytölle täyttyvät. Teknologiateollisuus muistuttaa, että vapailla markkinoilla suojainstrumenttien käyttö tulisi aina olla viimesijainen keino. Tapauskohtainen harkinta niiden mahdollisesta käyttöönotosta on tehtävä aina huolellisesti, ja rajattava niiden käyttö tarkasti sekä kohteiden että ajoituksen osalta. Esimerkiksi hiilivuotoriskien hillitsemiseksi EU:n tulisi ensisijaisesti edistää aidosti markkinaehtoisia keinoja, kuten kasvihuonekaasupäästöjen globaalia hinnoittelua.

Kannanmuodostus lainsäädäntöehdotuksiin tapauskohtaisesti

Samaan aikaan keväällä komissio antoi elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU -lukuja koskevat ohjeet ja aloitti jäsenmaiden kuulemisen valtiontukien tilapäisten kriisi- ja siirtymäpuitteiden tarkistamisesta. Näistä tiedonannoissa mainituista lainsäädäntöehdotuksista ja hankkeista muodostetaan Suomen kanta erikseen, mitä toimintatapaa Teknologiateollisuus lämpimästi kannattaa.

Lisätiedot:

Helena Soimakallio
Johtaja, kestävä kasvu
Teknologiateollisuus ry
sähköposti: helena.soimakallio@teknologiateollisuus.fi
puhelin: 040 - 550 7706